Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

13 март 2025 година*

„Преюдициално запитване — Помощи, предоставяни от държавите — Понятие за помощ — Национална правна уредба, която предвижда предоставянето на помощ на предприятията с дейност в сектора на леярните за стомана в случай на частично или пълно затваряне на производствените им обекти — Финансова помощ — Предимство“

По съединени дела C-746/23 и C-747/23

с предмет две преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Consiglio di Stato (Държавен съвет, Италия) с актове от 29 ноември 2023 г., постъпили в Съда на 5 декември 2023 г., в рамките на производства по дела

Cividale SpA,

Flag Srl (C-746/23),

Duferco Italia Holding SpA,

Duferco Sertubi SpA (C-747/23)

срещу

Ministero dello Sviluppo economico,

Direzione generale per l’incentivazione delle attività imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo economico,

Dipartimento per lo Sviluppo e la Coesione economica del Ministero dello Sviluppo economico,

Direzione generale per l’incentivazione delle attività imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo economico-Divisione X,

при участието на:

Fonderia di Torbole SpA,

СЪДЪТ (трети състав),

* Език на производството: италиански.

състоящ се от: C. Lycourgos, председател на състава, S. Rodin (докладчик), N. Piçarra, O. Spineanu-Matei и N. Fenger, съдии,

генерален адвокат: A. Rantos,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за Cividale SpA и Flag Srl, от S. Grassani и S. Mendolia, avvocati,

– за Duferco Italia Holding SpA и Duferco Sertubi SpA, от S. Grassani и S. Mendolia, avvocati,

– за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

– за Европейската комисия, от D. Recchia и B. Stromsky, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на членове 107 и 108 ДФЕС, както и на Регламент (ЕО) № 659/1999 на Съвета от 22 март 1999 година за установяване на подробни правила за прилагането на член [89 ЕО] (ОВ L 83, 1999 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 41).

2 Запитванията са отправени в рамките на два спора съответно между, от една страна, Cividale SpA и Flag Srl по дело C-746/23 и Duferco Italia Holding SpA и Duferco Sertubi SpA по дело C-747/23, и от друга страна, Ministero dello Sviluppo economico (Министерство на икономическото развитие, Италия) (наричано по-нататък „MISE“), Direzione generale per l’incentivazione delle attività imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo economico (генерална дирекция „Насърчаване на предприемаческите дейности“ към MISE, Италия), Dipartimento per lo Sviluppo e la Coesione economica del Ministero dello Sviluppo economico (отдел „Развитие и икономическо сближаване“ към MISE, Италия) и Direzione generale per l’incentivazione delle attività imprenditoriali del Ministero dello Sviluppo economico-Divisione X (генерална дирекция „Насърчаване на предприемаческите дейности“ към MISE — Отдел „X“, Италия) относно законосъобразността на решенията, с които MISE разрешава на Flag и Duferco Sertubi да бъдат отпуснати финансови помощи, свързани с участието им в програма за рационализиране на леярния сектор, в размер, по-нисък от определения по-рано и неокончателно.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Регламент № 659/1999 е заменен с Регламент (ЕС) 2015/1589 на Съвета от 13 юли 2015 година за установяване на подробни правила за прилагането на член 108 [ДФЕС] (ОВ L 248, 2015 г., стр. 9). Като се има предвид обаче датата на настъпване на фактите по споровете в главните производства, разпоредбите на Регламент № 659/1999 остават приложими за тях.

4 Съгласно член 2 от Регламент № 659/1999:

„1 Освен когато е предвидено друго в нормативните актове, приети съгласно член [89 ЕО] или други релевантни разпоредби от [този договор], за всички планове за предоставяне на нова помощ трябва да бъде отправено уведомление до Комисията [на Европейските общности] в подходящ срок от съответните държави членки. Комисията незабавно информира съответната държава членка за получаването на уведомление.

2. В уведомлението си съответната държава членка предоставя цялата необходима информация, за да се даде възможност на Комисията да вземе решение съгласно членове 4 и 7 (наричано по-долу „пълно уведомление“)“.

5 Член 3 от този регламент предвижда:

„Помощ, за която трябва да бъде отправено уведомление съгласно член 2, параграф 1, не се въвежда в действие преди Комисията да вземе или да се счита, че е взела решение за разрешаването на такава помощ“.

6 Съгласно член 8, параграф 1 от посочения регламент:

„Съответната държава членка може да оттегли уведомлението по смисъла на член 2 в разумен срок преди Комисията да вземе решение съгласно членове 4 или 7“.

Италианското право

Закон № 273/2002

7 Член 12, параграфи 1 и 2 от Legge n. 273 — Misure per favorire l’iniziativa privata e lo sviluppo della concorrenza (Закон № 273 за мерките за насърчаване на частната инициатива и на развитието на конкуренцията) от 12 декември 2002 г. (GURI, бр. 293 от 14 декември 2002 г., редовна притурка, бр. 230), в редакцията, приложима за споровете в главните производства (наричан по-нататък „Закон № 273/2002“), предвижда:

„1. С оглед на изпълнението на програма за рационализиране на сектора на леярните за чугун и стомана се разрешават бюджетни кредити в размер на 11 900 000 евро за 2002 г. и 13 500 000 евро съответно за 2003 г. и за 2004 г.

2. При спазване на правилата на Общността в областта на държавните помощи, програмата, посочена в параграф 1, преследва следните цели:

a) насърчаване на по-добре координирано производство, включително чрез реорганизирането на производствения капацитет и развиването на условия, благоприятстващи концентрацията му в предприятията с по-високи нива на конкурентоспособност;

[…]“.

Министерска наредба № 73/2004

8 Член 2 от Decreto n. 73 — Regolamento recante norme di attuazione dell’articolo 12 della legge 12 dicembre 2002, n. 273, concernente il sostegno del programma nazionale di razionalizzazione del comparto delle fonderie di ghisa e di acciaio (Министерска наредба № 73 за прилагане на член 12 от Закон № 273/2002 във връзка с подпомагането на националната програма за рационализиране на сектора на леярните за чугун и стомана) от 13 януари 2004 г. (GURI, бр. 69 от 23 март 2004 г.), в редакцията, приложима за споровете в главните производства (наричана по-нататък „Министерска наредба № 73/2004“), гласи:

„1. За целите на реорганизацията на сектора [на леярните за чугун и стомана], поради наличието на излишен производствен капацитет в производствената система, се насърчават програми за физическо унищожаване на инсталациите и машините, които съставляват производствения цикъл, с последващо затваряне на производствения обект. […]

2. Размерът на помощта се определя въз основа на по-високата от двете стойности, предвидени в Известие на ЕС C(2002) 315 от 7 март 2002 г.: „марж на приноса за постоянните разходи“ и „остатъчна стойност на инсталациите, предназначени за унищожаване“, и се равнява на:

a) 100 % в случай на намаляване на производствения капацитет в резултат на сливане на предприятия или на споразумения между леярски предприятия, които предвиждат по-специално подходящо решение на проблемите със заетостта. По-конкретно, леярското предприятие, което придобива прекратеното производство, трябва да докаже, че е постигнало, средно от последните три одобрени финансови отчета, положителни стойности на ROS [(return on sales) (възвръщаемост на продажбите)]. Сертифицирането трябва да се извърши от одиторско предприятие. Освен това то трябва да докаже въз основа на експертно становище от технически експерт в областта, че може да реализира със собствени инсталации производството на леярското предприятие, което прекратява дейността си;

b) 60 % от по-високата от двете стойности единствено за намаляване на производствения капацитет.

3. Горепосочените стойности се определят, както следва:

[…]

b) остатъчна балансова стойност на инсталациите, предназначени за унищожаване, след приспадане на амортизационните отчисления, извършени към 31 декември 2002 г.

[…]

5. Предприятията, които кандидатстват за помощ, трябва също:

a) да поискат от одиторско предприятие да преработи финансовите отчети съгласно схемата в приложение D;

b) да предвидят в програмите за унищожаване на инсталациите подходящо решение на произтичащите от унищожаването проблеми със заетостта;

c) да пристъпят към унищожаване на инсталациите, за които се отпуска помощта, в срок от една година от публикуването на тази наредба в Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana;

d) да представят, с оглед получаване на помощ в размер на 100 %, споразумение, сключено с предприятие, което е в състояние да реализира прекратеното производството, и съдържащо реквизитите по параграф 2, буква a) от този член.

6. Унищожаването на производствените инсталации се състои в нарязване на частите от инсталациите, посочени в приложение C. Разходите за тези операции се приспадат от приходите от продажбата на частите за скрап.

[…]

8. Приходите на предприятията, които кандидатстват за помощ, от продажбата на частите за скрап, след приспадане на разходите за операциите по газокислородно рязане и демонтиране на инсталациите, се внасят в държавния бюджет, във всички случаи след получаване на пълния размер на помощта, дължима за унищожаване на инсталациите. […]“.

9 Член 9 от тази министерска наредба предвижда:

„1. Забранява се на предприятията, които получават помощи, да възстановяват премахнатия производствен капацитет в срок от пет години след датата на плащането на помощите.

2. В случай на неспазване на разпоредбите на параграф 1, съответните предприятия губят правото на помощ до размер, равен на възстановения производствен капацитет, и вследствие на това са длъжни да върнат съответната помощ, включително сумите за законна лихва и преоценка.

3. В случай на неспазване на споразумението между предприятия, посочено в член 2, параграф 2, буква a) от тази наредба, съответното предприятие губи правото да се ползва от помощта в по-висок размер.

4. Съгласно действащото законодателство разпоредбите на предходните параграфи се прилагат за дружествата майки, дъщерните дружества или дружествата, свързани по друг начин с предприятията — получатели на съответните помощи.

[…]“.

Министерска наредба от 6 февруари 2006 г.

10 Член 2 от Decreto — Definizione dei criteri applicativi del regolamento attuativo 13 gennaio 2004, n. 73, per l’attribuzione dei benefici previsti in favore del comparto delle fonderie di ghisa e di acciaio, previsto dall’articolo 12 della legge 12 dicembre 2002, n. 273 (Наредба за установяване на критериите за прилагане на Министерска наредба № 73/2004 за предоставяне на помощите за сектора на леярните на чугун и стомана съгласно член 12 от Закон № 273/2002) от 6 февруари 2006 г. (GURI, бр. 36 от 13 февруари 2006 г.), в редакцията, приложима за споровете в главните производства (наричана по-нататък „Министерската наредба от 6 февруари 2006 г.“), гласи:

„Обезщетението по член 1 се изплаща след заличаване на предприятието от търговския регистър съгласно член 2495 от Codice civile (Граждански кодекс) или, за предприятията с повече клонове на дейност, след прехвърляне на леярската дейност на друго, новосъздадено предприятие, което след изпълнение на операциите и задълженията за физическо унищожаване на инсталациите прекратява съответната дейност. Във всички случаи обезщетението не може да бъде изплатено, ако инсталациите не бъдат унищожени в срок от една година от публикуването на тази наредба в Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Дело C-746/23

11 Flag, дружество с дейност в сектора на леярните за чугун и стомана и притежавано изцяло от Cividale, има леярско предприятие в Маркон (Италия), състоящо се от две отделни производствени единици.

12 След като сключва със Cividale споразумение, което предвижда решение на проблемите със заетостта, на 18 юни 2004 г. Flag подава във връзка с унищожаването на една от неговите производствени единици заявление до MISE за отпускане на предоставяната от италианските власти финансова помощ съгласно разпоредбите на член 12, параграф 2, буква а) от Закон № 273/2000 във връзка с член 2, параграф 2, буква а) от Министерска наредба № 73/2004.

13 С акт от 14 септември 2006 г., след извършването на проверка за определяне на стойността на инсталацията, която трябва да се демонтира, MISE определя неокончателния размер на финансовата помощ за Flag на около 1 645 000 евро. Плащането на тази финансова помощ е обусловено, от една страна, от проверката на унищожаването на тази инсталация от ad hoc министерска комисия, и от друга страна, от прехвърлянето на съответния клон на дейност на друго дружество, учредено единствено с цел унищожаването на инсталацията.

14 С акт от 28 декември 2006 г. Flag прехвърля този клон на дейност на Flag Fonderia Acciaio Marcon Srl — дружество, учредено с цел да унищожи посочената инсталация, да продаде получения при унищожаването метален скрап и да внесе приходите от тази продажба в държавния бюджет. Впоследствие последното дружество е обявено в ликвидация и е заличено от търговския регистър.

15 С решение от 17 април 2009 г. директорът на Direzione generale per la politica industriale e la competitività del Ministero dello Sviluppo economico (генерална дирекция „Промишлена политика и конкурентоспособност“ към MISE, Италия) потвърждава, че размерът на финансовата помощ, която следва да бъде отпусната на Flag, трябва да се определи в съответствие с критериите, предвидени в член 2, параграфи 2 и 3 от Министерска наредба № 73/2004.

16 Въпреки това с решение от 29 май 2013 г. MISE разрешава единствено на Flag да бъде платена сума в размер на 200 000 евро съгласно правната уредба на Съюза относно държавните помощи de minimis.

17 Cividale и Flag обжалват това решение, като изтъкват по-специално нарушение на членове 107 и 108 ДФЕС, както и на Регламент № 659/1999. Според тези две дружества разглежданата в главните производства финансова помощ не е държавна помощ, а само обезщетение, което не предоставя никакво икономическо предимство.

18 Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (Регионален административен съд Венето, Италия) отхвърля жалбата с мотива, че първоначално предвидената финансова помощ не е можело да бъде предоставена без предварително уведомяване на Комисията в съответствие с член 108 ДФЕС.

19 Този съд отбелязва, че на 24 септември 2003 г. MISE е „направило опит“ да уведоми Комисията за програмата за рационализиране, предвидена в Закон № 273/2002 и Министерска наредба № 73/2004, като за проект за помощ, в съответствие с предвидените в Регламент № 659/1999 ред и правила. Това уведомление обаче е било оттеглено вследствие на съобщение на Комисията от 21 ноември 2003 г., в което е поискана допълнителна информация. След обмена на информация с Комисията MISE е преценило, че решението относно съвместимостта на тази програма с правната уредба на Съюза в областта на държавните помощи във всички случаи ще бъде отрицателно. По тази причина MISE не е довело докрай процедурата по уведомяване.

20 Cividale и Flag обжалват решението на Tribunale amministrativo regionale per il Veneto (Регионален административен съд Венето) пред запитващата юрисдикция, Consiglio di Stato (Държавен съвет, Италия). Те поддържат по-специално, че разглежданата в главните производства финансова помощ не може да бъде квалифицирана като държавна помощ, тъй като не предоставя никакво значително предимство и не може нито да засегне търговията между държавите членки, нито да наруши конкуренцията на вътрешния пазар, като съответно не отговаря на условията, предвидени в член 107 ДФЕС. В подкрепа на тези доводи те изтъкват най-напред, че плащането на тази финансова помощ е обусловено от окончателното унищожаване на съответните производствени инсталации и от преустановяването на дейността на субекта, който е техен собственик. На следващо място, посочената финансова помощ представлявала само обезщетение за загубата на производствен капацитет на този субект. На последно място, размерът на същата финансова помощ, определен в съответствие с критериите за изчисляване, установени в Министерска наредба № 73/2004 и в Министерска наредба от 6 февруари 2006 г., бил значително по-нисък от стойността на унищожената инсталация с оглед на производствения капацитет на последната.

21 Запитващата юрисдикция иска да се установи дали разглежданата в главните производства финансова помощ трябва да се счита за държавна помощ по смисъла на правото на Съюза. Тя смята, че е трудно да се определи какво е икономическото предимство за предприятието — получател на такава финансова помощ, още повече когато, както в случая, последната не съответства на пазарната стойност на демонтираната инсталация и на способността ѝ да генерира приходи.

22 В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва няколко обстоятелства. Понятието за държавна помощ по смисъла на правото на Съюза, изглежда, предполага, че предприятието получател продължава да съществува. Финансова помощ като разглежданата в главните производства обаче се изплаща в замяна на физическото унищожаване на производствени инсталации и на едновременното прекратяване на съответната дейност или съответния клон на дейност на предприятието — собственик на тези инсталации и получател на финансовата помощ. Следователно последната приема формата на мярка, която улеснява прекратяването на дейността на това предприятие или на някой от неговите клонове на дейност.

23 Освен това тази юрисдикция подчертава, че националното законодателство не допуска посочената финансова помощ да бъде изплатена на предприятие, което, след като е сключило споразумение с предприятието, демонтиращо съответните инсталации, се задължава да поеме производствения капацитет и персонала. В допълнение това законодателство предвижда, че субектът, който получава такава финансова помощ, не може да възстанови съответния производствен капацитет в срок от пет години след плащането ѝ.

24 Посочената юрисдикция отбелязва също, че размерът на разглежданата в главните производства финансова помощ се изчислява в зависимост от балансовата стойност на съответните инсталации, след приспадане на вече извършените амортизационни отчисления, или, ако е по-висока от предходната, от актуализираната стойност на маржа на приноса на производството на тези инсталации за периода 2000—2002 г. При това положение тази финансова помощ, която се определя не с оглед на общата стойност на инвестицията и на способността за генериране на приходи, а само с оглед на единия или другия от тези фактори, не представлява стойността, която производственият инструмент би могъл да има след договаряне.

25 За сметка на това споразуменията, сключени с друго предприятие за продължаване на производството и запазване на заетостта, които дават право на финансова помощ в размер на 100 % съгласно член 2, параграф 2, буква а) от Наредба № 73/2004, позволяват да се пренасочат клиентелата и оборотът на предприятието, извършващо демонтирането, към едно-единствено друго предприятие, което извлича от това предимство. Такива споразумения, и на по-силно основание, ако са свързани с действителни сливания, биха могли да представляват концентрации между предприятия, които по принцип могат да засегнат конкуренцията. Законодателството относно рационализирането на сектора на леярните обаче не съдържа никаква разпоредба, която да гарантира прилагането на националната правна уредба и на правната уредба на Съюза в областта на концентрациите. Съответно според запитващата юрисдикция посоченото законодателство би могло да доведе до това дори концентрации от значение за Европейския съюз да останат незабелязани.

26 На последно място, тази юрисдикция счита, че е възможно да се разграничи мярката, предвидена в член 2, параграф 2, буква a) от Министерска наредба № 73/2004, от мярката, предвидена в член 2, параграф 2, буква b) от тази наредба, тъй като последната разпоредба предвижда финансова помощ в размер на 60 %. Всъщност последната разпоредба предвижда плащането на финансова помощ, чийто размер е ограничен до 60 % от една от двете посочени в член 2, параграф 2 стойности, на предприятието, което демонтира съответните инсталации и прекратява дейността си, без да сключва договор с друг оператор за продължаване на производството и за поемане на персонала, като оставената от това предприятие клиентела свободно се разпределя между предприятията от съответния сектор.

Дело C-747/23

27 Duferco Sertubi подава заявление да участва в разглежданата в главните производства програма, без да сключва споразумение с друго предприятие по смисъла на член 2, параграф 2, буква a) от Министерска наредба № 73/2004. Поради това то иска да получи финансовата помощ в размер на 60 %, предвидена в член 2, параграф 2, буква b) от тази министерска наредба. Извън това обстоятелство фактите и мотивите, изложени в акта за преюдициално запитване по дело C-747/23, са аналогични на посочените в акта за преюдициално запитване по дело C-746/23.

28 При тези условия Consiglio di Stato (Държавен съвет) решава да спре производствата и да постави на Съда следните преюдициални въпроси, които са формулирани по един и същи начин по дела C-746/23 и C-747/23:

„1) Може ли мярка като уредената от националното законодателство […], и по-специално мярката, предвидена в член 2, параграф 2, буква a) от Министерска наредба № 73/2004, да се квалифицира като „помощ“ по смисъла и за целите на членове 107 и 108 ДФЕС и на Регламент [№ 659/1999]?

2) Може ли мярка като уредената от националното законодателство […], и по-специално мярката, предвидена в член 2, параграф 2, буква b) от Министерска наредба № 73/2004, да се квалифицира като „помощ“ по смисъла и за целите на членове 107 и 108 ДФЕС и на Регламент [№ 659/1999]?“.

По преюдициалните въпроси

29 С двата си въпроса, които следва да бъдат разгледани заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 107, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че съставляват „държавни помощи“ предвидените в програма за рационализиране в полза на предприятията от сектора на леярните за чугун и стомана финансови помощи, които са или в размер на 100 % от балансовата стойност на демонтираните от предприятието заявител производствени инсталации, след приспадане на вече извършените амортизационни отчисления, или от актуализираната стойност на маржа на приноса за постоянните разходи на производството на тези инсталации за период, предхождащ приемането на тази програма, ако последната стойност е по-висока, когато намаляването на производствения капацитет е придружено от сливане или споразумения между предприятия от този сектор, едното от които е предприятието заявител, в които

споразумения се предвижда по-специално подходящо решение на проблемите със заетостта, или в размер на 60 % от по-високата от тези две стойности в случай само на демонтиране на производствените инсталации на посоченото предприятие заявител.

30 Като начало следва да се констатира, че както бе посочено в точка 27 от настоящото решение, от акта за преюдициално запитване по дело C-747/23 ясно личи, че заявлението на Duferco Sertubi за получаване на разглежданата в това главно производство финансова помощ е подадено на основание член 2, параграф 2, буква b) от Министерска наредба № 73/2004. От това следва, че противно на поддържаното от италианското правителство, вторият преюдициален въпрос не е хипотетичен и поради това е допустим.

31 След това уточнение е важно да се припомни, че задължението за уведомяване е един от основните елементи на системата за контрол, предвидена в Договора за функционирането на ЕС в областта на държавните помощи. В рамките на тази система държавите членки са длъжни, от една страна, да уведомят Комисията за всяка мярка за предоставяне или за изменение на помощ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС и от друга страна, в съответствие с член 108, параграф 3 ДФЕС, както е уточнен в член 2 от Регламент № 659/1999, да не прилагат такава мярка до приемането на окончателно решение по нея от посочената институция на Съюза (вж. в този смисъл решения от 24 ноември 2020 г., Viasat Broadcasting UK, C-445/19, EU:C:2020:952, т. 19 и цитираната съдебна практика, и от 28 октомври 2021 г., Eco Fox и др., C-915/19—C-917/19, EU:C:2021:887, т. 37 и цитираната съдебна практика).

32 Тъй като Съдът е компетентен да предостави на националните съдилища всички насоки за тълкуване на правото на Съюза, които могат да им позволят да преценят съответствието на национална схема или мярка с това право, за да постановят решение по делото, с което са сезирани, той може да даде на тези съдилища насоките за тълкуване, които да им позволят да определят дали дадена национална схема или мярка може да бъде квалифицирана като „държавна помощ“ по смисъла на правото на Съюза. За сметка на това, ако трябва да се възприеме такава квалификация, преценката на съвместимостта на тази схема или на тази мярка с вътрешния пазар е от изключителната компетентност на Комисията, която действа под контрола на съда на Съюза (вж. в този смисъл решение от 7 март 2024 г., Fallimento Esperia и GSE, C-558/22, EU:C:2024:209, т. 60 и цитираната съдебна практика).

33 Квалифицирането на национална мярка като „държавна помощ“ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС изисква да са изпълнени едновременно следните условия. Първо, трябва да е налице намеса на държавата или чрез ресурси на държавата. Второ, тази намеса трябва да е в състояние да засегне търговията между държавите членки. Трето, тя трябва да предоставя избирателно предимство на своя получател. Четвърто, тя трябва да нарушава или да заплашва да наруши конкуренцията (решение от 19 септември 2024 г., Обединено кралство и др./Комисия (Данъчно облагане на печалбите на КЧД), C-555/22 P, C-556/22 P и C-564/22 P, EU:C:2024:763, т. 91 и цитираната съдебна практика).

34 Видно от актовете за преюдициално запитване, важно е по-специално да се провери дали разглежданите в главните производства финансови помощи могат да съставляват предимство за техните получатели, което нарушава или заплашва да наруши конкуренцията и търговията между държавите членки, като следва да се припомни, че запитващата юрисдикция е напълно компетентна да провери дали са изпълнени всички условия, посочени в предходната точка от настоящото решение.

35 На първо място, от точка 33 от настоящото решение следва, че не се изисква дадена помощ да има действително въздействие върху търговията между държавите членки или действително да нарушава конкуренцията. Достатъчно е тя да може да засегне тази търговия и да наруши конкуренцията (решение от 7 март 2024 г., Fallimento Esperia и GSE, C-558/22, EU:C:2024:209, т. 64 и цитираната съдебна практика). Освен това посоченото условие е изпълнено, когато в момента на въвеждане в действие на мярка за помощ е налице положение на действителна конкуренция на съответния пазар, за да може намеса на държавата или чрез ресурси на държавата да засегне търговията между държавите членки и да нарушава или да заплашва да наруши конкуренцията (вж. в този смисъл решение от 12 януари 2023 г., DOBELES HES, C-702/20 и C-17/21, EU:C:2023:1, т. 51 и цитираната съдебна практика), без да е необходимо самите предприятия получатели да участват в търговията между държавите членки (вж. в този смисъл решение от 14 януари 2015 г., Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, т. 67 и цитираната съдебна практика).

36 Накрая, не съществува праг или процент, под който може да се приеме, че търговията между държавите членки не е засегната. Всъщност относително малкото значение на помощта или относително неголемите мащаби на предприятието получател не изключват a priori възможността търговията между държавите членки да бъде засегната (решение от 14 януари 2015 г., Eventech, C-518/13, EU:C:2015:9, т. 68 и цитираната съдебна практика).

37 В случая е безспорно, че в сектора на леярните за чугун и стомана съществува конкуренция и е извършван трансграничен търговски обмен към момента на въвеждането в действие на програмата, която предвижда разглежданите в главните производства финансови помощи.

38 От това следва, че освен ако запитващата юрисдикция не установи друго, от предоставената на Съда преписка е видно, че плащането на разглежданите в главните производства финансови помощи е можело да засегне търговията между държавите членки и конкуренцията.

39 На второ място, от актовете за преюдициално запитване е видно, че запитващата юрисдикция иска да се установи дали разглежданите в главните производства финансови помощи съставляват предимство, като се има предвид, че те са свързани с намаляването или дори с изчезването на производствения капацитет на предприятията получатели, от една страна, и не съответствали на стойността, която производствените инсталации, подлежащи на унищожаване, биха могли да имат след договаряне, от друга страна.

40 В това отношение следва да се припомни, че всяка държавна мярка, която, каквато и да е формата или целта ѝ, може да постави пряко или непряко в по-благоприятно положение едно или повече предприятия или която предоставя на същите предимство, което не биха могли да получат при нормални пазарни условия, съставлява предимство по смисъла на съдебната практика, припомнена в точка 33 от настоящото решение (решение от 17 ноември 2022 г., Volotea и easyJet/Комисия, C-331/20 P и C-343/20 P, EU:C:2022:886, т. 107 и цитираната съдебна практика).

41 Съответно предоставените предимства могат да произтичат от положителни престации като субсидии, но и от други видове намеса, която под различни форми облекчава разходите, които обикновено са в тежест на бюджета на едно предприятие (решение от 27 януари 2022 г., Sātiņi-S, C-238/20, EU:C:2022:57, т. 42 и цитираната съдебна практика).

42 За сметка на това понятието „помощ“ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС не може да обхваща мярка, предоставена в полза на предприятие чрез държавни ресурси, когато то би могло да получи същото предимство при обстоятелства, съответстващи на нормалните пазарни условия. Преценката на условията, при които се предоставя такова предимство, по принцип се извършва чрез прилагане на принципа на частния оператор, освен ако няма никаква възможност да се сравнява разглежданото в случая поведение на държавата с това на частен оператор, защото това поведение е неразривно свързано със съществуването на инфраструктура, която никой частен оператор никога не би могъл да изгради, или ако държавата е действала в качеството си на носител на публична власт (решение от 17 ноември 2022 г., Volotea и easyJet/Комисия, C-331/20 P и C-343/20 P, EU:C:2022:886, т. 108 и цитираната съдебна практика). С други думи, приложимостта на критерия за частния оператор зависи в крайна сметка от това дали съответната държава членка предоставя икономическо предимство на дадено предприятие в качеството си на частен оператор, а не в качеството си на носител на публична власт. Както Съдът вече е имал повод да подчертае, могат да бъдат относими по-специално естеството и предметът на разглежданата мярка, контекстът, в който тя се вписва, както и преследваната цел и правилата, уреждащи посочената мярка (вж. в този смисъл решения от 5 юни 2012 г., Комисия/EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, т. 81 и 86, и от 19 декември 2019 г., Arriva Italia и др., C-385/18, EU:C:2019:1121, т. 73).

43 Именно въз основа на тези обстоятелства запитващата юрисдикция, която единствена е компетентна да установи и прецени фактите по споровете в главните производства и да определи точния обхват на националните разпоредби, ще трябва да определи дали разглежданите в главните производства финансови помощи могат да предоставят предимство на предприятията получатели. Въпреки това Съдът остава компетентен да даде на тази юрисдикция насоки въз основа на преписките в главните производства и на представените пред него писмени становища, които да ѝ позволят да се произнесе (вж. в този смисъл решение от 28 ноември 2024 г., Bayerische Ärzteversorgung и др., C-758/22 и C-759/22, EU:C:2024:989, т. 47 и 48). В случая на запитващата юрисдикция следва да бъдат дадени следните разяснения, за да може надлежно да се произнесе по споровете, с които е сезирана.

44 Първо, от предоставената на Съда преписка по никакъв начин не следва, че решенията за предоставяне на разглежданите в главните производства финансови помощи са взети от италианската държава в качеството ѝ на частен икономически оператор. Следователно, освен ако запитващата юрисдикция не установи друго, в случая не изглежда възможно да се приложи критерият за частния оператор, за да се определи дали тези помощи съставляват избирателно предимство.

45 Второ, от целите, посочени в член 12, параграф 2, буква а) от Закон № 273/2002, а именно по-добре координирано производство, включително чрез реорганизирането на производствения капацитет и развиването на условия, благоприятстващи концентрацията му, изглежда, следва, че разглежданите в главните производства финансови помощи имат за цел да облекчат, поне отчасти, разходите, свързани със спирането на производството в сектор, който се характеризира с определен производствен свръхкапацитет. Такива разходи обаче са част от тези, които обикновено са в тежест на бюджета на едно предприятие по смисъла на точка 41 от настоящото решение.

46 Трето, следва да се отбележи, че според запитващата юрисдикция разглежданите в главните производства финансови помощи се изчисляват в зависимост от балансовата стойност на демонтираните от предприятието заявител производствени инсталации, след приспадане на вече извършените амортизационни отчисления, или, ако е по-висока от предходната, от актуализираната стойност на маржа на приноса за постоянните разходи на производството на тези инсталации за период, предхождащ приемането на програмата, с която се въвеждат тези финансови помощи.

47 От това запитващата юрисдикция, изглежда, прави извод, че разглежданите в главните производства финансови помощи са в размер, по-нисък от присъщата стойност на демонтираните единици, като тази стойност трябва да се изчисли при нормални пазарни условия чрез кумулирането на стойността на инвестицията, която представлява демонтираната производствена единица, и стойността, произтичаща от способността на тази единица да генерира приходи.

48 В случая обаче такова обстоятелство не е достатъчно, за да се изключи наличието на предимство по смисъла на член 107 ДФЕС. Всъщност едва ли е възможно дадена производствена единица да бъде прехвърлена на цена, която отразява нейната присъща стойност, когато съответният пазар се характеризира, както в случая, със свръхпроизводство. Съответно изглежда вероятно финансовите помощи, плащани в рамките на програма като разглежданата в главните производства, която цели да насърчи предприятията да демонтират някои производствени единици на пазар, характеризиращ се със свръхпроизводство, да са икономически по-изгодни от насрещната престация, която тези предприятия биха могли да получат при присъщите на такъв пазар условия, за да прехвърлят тези единици.

49 Ето защо следва да се приеме, освен ако запитващата юрисдикция не установи друго, че разглежданите в главните производства финансови помощи съставляват икономическо предимство, което предприятията получатели не биха могли да получат при нормални пазарни условия по смисъла на съдебната практика, припомнена в точка 40 от настоящото решение.

50 Четвърто, освен ако запитващата юрисдикция не установи друго, от предоставената на Съда преписка не следва също, че получателите на разглежданите в главните производства финансови помощи не са „предприятия“ по смисъла на член 107, параграф 1 ДФЕС, който се отнася единствено до дейността на предприятията (решение от 11 юни 2020 г., Комисия и Словашка република/Dôvera zdravotná poisťovňa, C-262/18 P и C-271/18 P, EU:C:2020:450, т. 27).

51 Всъщност от член 2 от Министерската наредба от 6 февруари 2006 г., изглежда, следва, че предприятието заявител може само да прехвърли леярската дейност на друго, новосъздадено предприятие, което след изпълнение на операциите и задълженията за физическо унищожаване на инсталациите прекратява съответната дейност. В случая от преписката, с която разполага Съдът, изглежда, следва също, че жалбоподателите в главните производства са могли само да прехвърлят една от своите производствени единици на такова ново предприятие, за да изпълнят изискванията по член 2.

52 Ето защо на поставените въпроси следва да се отговори, че член 107, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че предвидените в програма за рационализиране в полза на предприятията от сектора на леярните за чугун и стомана финансови помощи, които са или

в размер на 100 % от балансовата стойност на демонтираните от предприятието заявител производствени инсталации, след приспадане на вече извършените амортизационни отчисления, или от актуализираната стойност на маржа на приноса за постоянните разходи на производството на тези инсталации за период, предхождащ приемането на тази програма, ако последната стойност е по-висока, когато намаляването на производствения капацитет е придружено от сливане или споразумения между предприятия от този сектор, едното от които е предприятието заявител, в които споразумения се предвижда по-специално подходящо решение на проблемите със заетостта, или в размер на 60 % от по-високата от тези две стойности в случай само на демонтиране на производствените инсталации на посоченото предприятие заявител, предоставят предимство, което може да засегне търговията между държавите членки и конкуренцията, ако се установи, от една страна, че същото предприятие е нямало да може да получи същото предимство в обстоятелства, съответстващи на нормалните условия на съответния пазар, и от друга страна, че на този пазар е налице положение на действителна конкуренция.

По съдебните разноски

53 С оглед на обстоятелството, че за страните по главните производства настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производствата пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 107, параграф 1 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че предвидените в програма за рационализиране в полза на предприятията от сектора на леярните за чугун и стомана финансови помощи, които са или в размер на 100 % от балансовата стойност на демонтираните от предприятието заявител производствени инсталации, след приспадане на вече извършените амортизационни отчисления, или от актуализираната стойност на маржа на приноса за постоянните разходи на производството на тези инсталации за период, предхождащ приемането на тази програма, ако последната стойност е по-висока, когато намаляването на производствения капацитет е придружено от сливане или споразумения между предприятия от този сектор, едното от които е предприятието заявител, в които споразумения се предвижда по-специално подходящо решение на проблемите със заетостта, или в размер на 60 % от по-високата от тези две стойности в случай само на демонтиране на производствените инсталации на посоченото предприятие заявител, предоставят предимство, което може да засегне търговията между държавите членки и конкуренцията, ако се установи, от една страна, че същото предприятие е нямало да може да получи същото предимство в обстоятелства, съответстващи на нормалните условия на съответния пазар, и от друга страна, че на този пазар е налице положение на действителна конкуренция.

Подписи